

Rozvoj informačních portálů

Dnešní uživatelé očekávají od knihoven nejen zpřístupnění dokumentů z jejich vlastních fondů prostřednictvím on-line katalogů, ale i přímé zpřístupnění plných textů, obrazových, zvukových a dalších dokumentů. Požadují nabídku informačních zdrojů z celého světa na jednom místě, v jednotném, uživatelsky vřídém prostředí a bez nutnosti opakovaného přihlašování v případě placených zdrojů. Takovéto služby poskytují knihovny prostřednictvím portálů, NK pak prostřednictvím národního portálu s mezinárodním záběrem, známého pod názvem Jednotná informační brána.

Dopad na uživatele

Uživatelé budou mít k dispozici rostoucí množství volně přístupných i placených zdrojů na jednom místě, v jednotném prostředí, které si mohou upravit podle svých individuálních potřeb. Prostřednictvím portálu se jim budou nabízet jen ty zdroje, ke kterým mají uživatelské oprávnění, čímž odpadne nepříjemné "dobývání se do zavřených dveří" a opakované přihlašování a odhlašování. Portál nabídne množství přidávaných služeb navazujících na vyhledané dokumenty (plné texty dokumentů na internetu, možnost objednání dokumentů prostřednictvím elektronických knihkupectví, související informace v encyklopediích atp.). Postupně bude integrován přímý přístup k objektům obsaženým v domácích i zahraničních digitálních knihovnách. Zatímco Jednotná informační brána poskytuje přístup k informačním zdrojům z různých oborů, nově budované oborové informační brány nabídnou diferencovaný přístup k informačním zdrojům jednotlivých oborů.

Dopad na zaměstnance (partnery)

Pracovníci služeb budou moci díky portálům nabídnout svým uživatelům kvantitativně i kvalitativně nové služby a efektivita jejich práce se zvýší. Prostřednictvím portálů se stanou dokumenty obsažené ve fondech domácích i zahraničních knihoven i internetové on-line zdroje snadno dostupné mimo rámec knihoven, čímž dojde k jejich zvýšenému využití a zhodnocení. Již nyní jsme svědky integrace služeb Jednotné informační brány do nejrůznějších portálů a služeb - od velkých a složitých portálů budovaných například ministerstvy či různých vyhledávačů až po webové stránky budované malými obcemi či institucemi. Tento trend bude nepochybně narůstat.

Nároky na rozpočet

Pro zajištění základního provozu Jednotné informační brány a souvisejících projektů je třeba mít k dispozici každoročně minimálně 3 000 000 Kč, pro jejich rozvoj zhruba dalších 5 000 000 Kč. Země srovnatelné velikosti mají pro podobné aktivity k dispozici ročně v přepočtu desítky miliónů Kč. Budování portálů má celonárodní/mezinárodní rozměr a jejich provoz a rozvoj nelze "uživit" v rámci stávajícího rozpočtu NK. Jsou tak do značné míry závislé na grantech a jejich provoz je každoročně několik měsíců ohrožen a zajišťován "na dluh". V rámci rozpočtu NK je zajišťována nezbytná standardizace, metodika a další podpůrné činnosti.

Pokrok dosažený do roku 2004

- Ve spolupráci s Univerzitou Karlovou jsme vytvořili a zprovoznili národní portál Jednotná informační brána.
- V portálu Jednotná informační brána jsou přístupné nejen katalogy a databáze většiny velkých českých knihoven a mnoha knihoven zahraničních, ale i plné texty volně přístupných i placených domácích i zahraničních dokumentů.
- Prostřednictvím přidávaných služeb jsou uživatelé automaticky navigováni ke zdrojům, k nimž by se jinou cestou dostávali velmi obtížně.
- Zprovoznili jsme možnost přebírání záznamů včetně možnosti konverze, čímž jsme přispěli k rozvoji sdílené katalogizace a standardizace v oblasti zpracování dokumentů.
- Prostřednictvím Jednotné informační brány jsme pozitivně ovlivnili implementaci mezinárodních standardů v ČR i v dalších oblastech - integrace v portálu jednoznačně prokázala silné i slabé stránky dodavatelů jednotlivých systémů i zdrojů využívaných v knihovnách.

- Navázali jsme spolupráci s mnoha institucemi a individuálními uživateli, kteří dříve služby knihoven nevyužívali, protože je pokládali za příliš složité. Prostřednictvím Jednotné informační brány k nim našli schůdnou cestu.
- Položili jsme základ pro tvorbu oborových informačních bran.
- V oblasti budování portálů a integrace zdrojů se podílíme na řešení několika projektů EU.

Skutečné náklady do roku 2005

Do roku 2004 bylo na budování portálů vynaloženo zhruba 11 000 000 Kč z grantů . Z rozpočtu NK bylo na budování portálů a související činnosti vynaloženo dalších 16 500 000 Kč.

Cíle roku 2005 a jejich plnění

- Přechod na novou verzi aplikačních programů MetaLib i SFX, který přinese vyšší uživatelský komfort a nové funkce.
Splněno. Na podzim roku 2005 jsme převedli portál JIB na novou verzi programů MetaLib a SFX. Uživatelé hodnotí vyšší komfort kladně, s kladným ohlasem se setkal i nově koncipovaný systém nápověd a uživatelská školení.
- Zdokonalení statistik pro získání lepšího přehledu o využití portálu i zajištění možnosti jejich porovnání se statistikami využití jiných zdrojů.
Splněno. Připravili jsme jednotnou metodiku statistik pro získání lepšího přehledu o využití portálu i zajištění možnosti jejich porovnání se statistikami využití jiných zdrojů a uvedli ji do zkušebního provozu.
- Rozšiřování spolupráce s knihovnami i partnery mimo knihovnickou oblast.
Splněno. Počet partnerů JIB (aktivních i pasivních) z oblasti knihoven i mimo knihovnickou oblast i míra využití JIB se v roce 2005 zvýšily.
- Zprovoznění oborových informačních bran pro obory knihovnictví a informační věda a hudba.
Splněno částečně. Zahájili jsme výběr a zpracování dokumentů pro obě oborové brány a zprovoznili základní funkcionalitu s využitím programů MetaLib a SFX. Volba a zprovoznění externího programového vybavení pro zajištění specifických funkcí oborových bran byla komplikovaná a způsobila posun realizace některých dílčích cílů do roku 2006.
- Těsnější propojení s projekty tvořícími Digitální knihovnu (Manuscriptorium a Kramerius).
Splněno. Manuscriptorium bylo zprovozněno v rámci JIB přes protokol Z39.50, u Krameria proběhla analýza možnosti připojení. Vzhledem k tomu, že v rámci Krameria se s implementací protokolu Z39.50 nepočítá, budou v roce 2006 testovány jiné varianty (primárně OAI-PMH).

Cíle roku 2006

- Rozšíření zdrojů zapojených do JIB.
- Zapojení existujících českých portálů do JIB.
- Zdokonalení vyhledávacích možností zapojených zdrojů.
- Testování samostatných vyhledávacích skupin a vlastních vyhledávacích rozhraní definovaných pomocí API.
- Rozvoj služby přebírání záznamů.
- Nastavení služeb Seznamy elektronických časopisů a propojení s Google Scholar pro další knihovny.
- Příprava nové verze info portálu JIB.
- Příprava nových uživatelských příruček a nápověd.
- Zlepšení propagace JIB v knihovnách i mimo knihovny.

- Zdokonalení statistik pro získání lepšího přehledu o využití portálu i zajištění možnosti jejich porovnání se statistikami využití jiných zdrojů.
- Zprovoznění oborových informačních bran pro obory knihovnictví a informační věda a hudba.
- Propagace metodiky tvorby oborových informačních bran pro obory knihovnictví a vědecké informace a informační věda a hudba s cílem jejího rozšíření na další nově vznikající oborové informační brány.
- Rozšiřování spolupráce s knihovnami i partnery mimo knihovnickou oblast.
- Zapojení systému Kramerius do JIB.
- Zapojení informačních zdrojů NK do evropské knihovny TEL.
- Zapojení Manuscriptoria do světového portálu informací o rukopisech CERL-MSS.

Související veřejné zakázky (př. jiné soutěže) roku 2005

Garant priority: ředitelka NFS (ředitel VVM)

Komentáře a názory k této strategické prioritě

Chcete připojit svůj názor? Klikněte [zde](#).

Jiné informace k této strategické prioritě

Nabídku služeb portálu Jednotná informační brána je možné vyzkoušet zde:

<http://www.jib.cz>

Další informace o projektu Jednotná informační brána

<http://jib-info.cuni.cz>